

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Актуальні проблеми вітчизняної та всесвітньої історії

Збірник наукових праць
Рівненського державного гуманітарного університету

ВИПУСК 32

Рівне – 2020

УДК 94(477) + 94 (100)

А 43

ББК 63.3 (4Укр)

Актуальні проблеми вітчизняної та всесвітньої історії : Зб. наук. пр. Рівнен. держ. гуманіт. ун-ту. Вип. 32. Рівне: РДГУ, 2020. 266 с.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

Головний редактор:

Постоловський Руслан – кандидат історичних наук, професор,
член-кореспондент Міжнародної слов'янської академії наук (м. Рівне)

Відповідальний редактор:

Шеретюк Валерій – кандидат історичних наук, професор (м. Рівне)

Редакційна рада:

Давидюк Руслана – доктор історичних наук, професор (м. Рівне)

Жарна Криштоф – доктор хабілітований в галузі історії, професор (м. Жешув, Республіка Польща)

Киридон Алла – доктор історичних наук, професор (м. Київ)

Троян Сергій – доктор історичних наук, професор (м. Київ)

Фісанов Володимир – доктор історичних наук, професор (м. Чернівці)

Члени редколегії:

Галуха Любов – кандидат історичних наук, професор (м. Рівне)

Жилюк Сергій – доктор історичних наук, професор (м. Остріг)

Майзнер Роберт – доктор хабілітований в галузі історії, професор (м. Ченстохова, Республіка Польща)

Прищепя Богдан – доктор історичних наук, професор (м. Рівне)

Соммер Ханна – доктор гуманітарних наук в галузі соціології, професор (м. Жешув, Республіка Польща)

Степанков Валерій – доктор історичних наук, професор (м. Кам'янець-Подільський)

Стоколос Надія – доктор історичних наук, професор (м. Рівне)

Чухліб Тарас – доктор історичних наук, провідний науковий співробітник (м. Київ)

Швецова-Водка Галина – доктор історичних наук, професор (м. Рівне)

Шеретюк Руслана – доктор історичних наук, професор (м. Рівне)

Друкується за рішенням Вченої Ради Рівненського державного гуманітарного університету, протокол № 10 від 26 листопада 2020 р.

***Свідчення про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації:
Серія КВ №15857-4329Р***

ISSN 2519-1942

Адреса редакції: 33027, м. Рівне, вул. Пластова, 31,
Факультет історії, політології та міжнародних відносин РДГУ,
isf_rdg@ukr.net
<http://fipmv.rv.ua/>

© Рівненський державний гуманітарний університет, 2020

15. T.G. Masaryk. Ceskaotazka. Nasenynejsikrize. Jan Hus. Spisy TGM – Syazek 6. Praha. Masarykuvustav AV CR, 2000. 492 s.

16. Љрui J. Hadnotaieskijhoiловjka // Poiitologia I Sbmik. Politika, politologia, vrdmlovaniustinax c Labem, 1996. S. 85.

УДК 94:32.019.5 (137.1/2)

ІДЕОЛОГІЯ ТА ПРАКТИКАГОЛЛІЗМУ В ЗОВНІШНІЙ ПОЛІТИЦІ ФРАНЦІЇ

Таргонська Аліна

Рівненський державний гуманітарний університет
Україна, 33027, м. Рівне, вул. С. Бандери, 12
e-mail: a.targonska02@gmail.com

Мартинчук Інна

Рівненський державний гуманітарний університет
Україна, 33027, м. Рівне, вул. С. Бандери, 12
e-mail: inna-martynchuk@ukr.net
ORCID: <https://orcid.org/000-0002-7295-4271>

У статті автори проаналізували концепцію голлізму та її втілення після Другої світової війни у французькій політиці. Визначено, що ідеї голлізму реалізовувалися як у внутрішній так і в зовнішній політиці Франції. З'ясовано, які принципи та політичні засоби голлістів стали історичним пережитком, а які активно використовуються в сучасній політиці.

Ключові слова: голлізм, ідеологія, внутрішня і зовнішня політика, Франція, П'ята Республіка, неоголлізм.

Alina Targonska, Inna Martynchuk. IDEOLOGY AND PRACTICE OF HOLISM IN France FOREIGN POLICY

In the article, the authors analyze the concept of Holism and its implementation after the Second World War in France politics.

The purpose of this study is to identify the components of the ideology of Holism in the field of France foreign policy, analyzing their evolution after Charles de Gaulle.

Among the scientists who studied this problem are Russian researchers O. Bolgov, E. Obychkin, E. Osipov, Ukrainian researchers O. Lozovitsky, B. Sipko, A. Trubaychuk, V. Shevchenko.

The main source for writing the study was the memory of Charles de Gaulle.

Holism, originated in the second half of the XX-th century in France is associated with the figure of the first president of the Fifth French Republic - General Charles de Gaulle. Ideology combines several elements: a charismatic statesman; certain principles of state governance; pragmatism, which are adapted to the political situation in France.

In December 1958, Charles de Gaulle was elected as a President of the French Republic, and in September 1959 he promulgated the doctrine of national policy in the defense field. This event became the beginning of the Holism era.

The central idea of Holism is belief in unique significance of France in the world historical process. According to the holists, the main advantage of their country is France's universal values. Holists think that their main mission connects with spreading the slogans of the French Revolution: freedom, equality, goodwill. Holism is a desire for national unification based on common history, culture, values. It is an embodiment of national self-consciousness and self-identification, designed to protect the interests of the state and the equal position of France in the international political arena.

The ideology of the holists was developed in the difficult international situation, determined by the confrontation of two political rivals – the United States and the Soviet Union. Charles de Gaulle defined the main rule of foreign policy – the distance from two warring centers, allowed France to mediate in many international crises of the Cold War.

Charles de Gaulle was a supporter of the "doctrine of circumstances". It provided rapid response and adaptation to political circumstances. The general saw France successful development in peaceful coexistence respectively. Foreign policy aimed at ensuring peace for the French, especially relevant for the arms race and nuclear capacity building. The general saw security and national independence in development France's nuclear capabilities.

At the present historical stage, France's foreign policy is governed by the principle of making decisions. They may be independent in the strategy and influence of allies or military blocs, including NATO. However, one of Charles de Gaulle's followers at the beginning of the 21st century the neo-Golism Nicolas Sarkozy restored France's membership in Euro-Atlantic structures, thus violating one of the postulates of Holism by himself. The leader of the neo-holists adhered the general ideology tenets, linking the solution of problems to questions of "French identity."

Thus, the Holism's ideology has evolved into modern forms. Over the years, it has become more moderate. Today Holism is an integral part of modern political processes. It can serve as a model for the concept of national uplift for countries, trying to build their own statehood and sovereignty.

Key words: Holism, ideology, domestic and foreign policy, France, the Fifth Republic, neo-Holism.

Політичні еліти сучасної України в постійному пошуку прийнятної для суспільства формули економічного, соціального та політичного курсу розвитку. Намагаючись поєднати харизму лідера та політичну програму різні політсили пропонують орієнтуватися хто на Схід, хто на Захід. В

історії є приклади успішних політичних ідеологій, які консолідували нації та запропонували альтернативний шлях розвитку. Найбільш яскравим прикладом такого успіху є голлізм.

Нова політична ідеологія – голлізм, зародилася в другій половині ХХ ст. у Франції. Її виникнення пов'язано з постаттю першого президента П'ятої Французької республіки – генерала Шарля де Голля. Ідеологія включає в себе декілька елементів: харизматичного державного діяча; певні принципи управління державою; прагматизм, який дозволив адаптувати ідеологію під політичне становище Франції.

Голлізм став предметом наукового дослідження таких науковців як О. Болгова, яка вивчала проблеми економічного розвитку Франції після Другої світової війни та визначила роль Шарля де Голля в цих процесах [2, 3]. Лозовицький О. аналізує ідеологію голлізму, етапи її розвитку та вплив на післявоєнний розвиток Франції. Дослідник наголошує, що голлізм має стати для України прикладом використання національного фактора, як рушійної сили суспільного розвитку, у вдосконаленні державної стратегії [5, 7]. Значна частина досліджень Лозовицького О. присвячена зовнішньополітичній стратегії Франції, зокрема її ядерній політиці, за часів Ш. де Голля [6].

Сучасний російський дослідник Є. Осіпов досліджує зовнішню політику Франції в період «холодної війни» й хоча більшість його статей присвячена наступнику Ш. де Голля – Ж. Помпіду, але вони дозволяють нам зрозуміти закономірності еволюції голлізму в зовнішній політиці Франції [9].

Євгенія Обичкіна, автор фундаментальної монографії про зовнішню політику Франції від де Голля до Саркозі, прослідковує еволюцію голлізму в зовнішній політиці європейської держави [8].

Найбільш популярними для широкого кола читачів стали серії «100 великих», в які незмінно входить Шарль де Голль [11, 12].

Головним джерелом для дослідження процесів формування ідеології голлізму стали мемуари Шарля де Голля [4].

Таким чином, історіографія голлізму досить широка та представлена як українськими так і зарубіжними науковцями.

Метою цього дослідження є визначити складові ідеології голлізму в сфері зовнішньої політики Франції та проаналізувати їх еволюцію після Шарля де Голля.

Розвиток голлізму як політичної ідеології нерозривно пов'язаний з творцем цих поглядів та догматів. Шарль де Голль засуджував парламентський устрій Четвертої республіки і був прихильником «сильної влади» в формі президентської республіки. Уже в юнацтві у де Голля формується світогляд, заснований на абсолютному пріоритеті національного чинника. На його думку, нація це вічний елемент життя, що зберігається в недоторканим навіть під впливом мінливої дійсності. Вища мета історії, її сенс і зміст – зміцнення французької нації. Все повинно служити величі Франції [4, с. 32].

У 1947 р. де Голль створив опозиційний політичний рух Об'єднання французького народу (РПФ), розраховуючи з його допомогою легальним шляхом домогтися зміни слабкого політичного режиму, в якому вирішальну роль відіграв парламент, який складався з представників часто налаштованих вороже однаодній партій, а повноваження президента були обмежені. РПФ на чолі з де Голлем стверджувала, що уряд ІV Республіки, вимушений постійно долати в своїй діяльності тиск різних парламентських фракцій. До того ж, в зв'язку з «холодною війною» загострилися проблеми зовнішньополітичного характеру [2, с. 26].

У грудні 1958 р. Шарля де Голля було обрано президентом Французької Республіки, а вже у вересні 1959 р. від оприлюднив доктрину національної політики в оборонній сфері. Саме ця подія заклала основи епохи голлізму, яка мала винятковий вплив на політичне життя та післявоєнну розбудову Франції.

Варто зазначити, що ідеологія голлізму зародилася у післявоєнний період, коли Франція, відновивши своє значення великої світової держави, потрапила в військово-політичну та економічну залежність від США. Відносно високі темпи економічного розвитку за часів Четвертої республіки були протиставлені слабкій державній системі та поразкам у колоніальних війнах. Саме в цей час прихильники ідеології голлізму усвідомили необхідність комплексної модернізації суспільства, яку вбачали в промисловому розвитку та в інтенсивній урбанізації країни, у ході якої до етнічних груп населення проникала б єдина культура та технологія [5, с. 28].

Незважаючи на те, що ідеологія голлізму має багато особливостей, центральною ідеєю цієї течії є віра в унікальне значення Франції у світовому історичному процесі. Обґрунтовуючи винятковість Франції, голлісти відносять на другий план її економічний розвиток, а також те, що це одна з найперших незалежних держав у світовій історії.

На їх думку, головна перевага полягає у тому, що саме Франція є центром загальнолюдських цінностей, а головну місію вони вбачають у поширенні лозунгів Французької революції: свобода, рівність, братерство. Голлізм розглядають як прагнення до національного об'єднання на основі спільної історії, культури, цінностей. Він є втіленням національної самосвідомості та самоідентифікації, призначений захищати державні інтереси та рівноправне становище Франції на міжнародній політичній арені.

Ідеологія голлістів розбудовувалася в складній міжнародній ситуації, що визначилася конфронтацією двох політичних суперників – США та СРСР. Саме тому, головне правило ведення зовнішньої політики полягало у рівновіддаленості від двох ворогуючих центрів. Займаючи компромісну позицію між США та СРСР, Франція стала ініціатором періоду розрядки та відіграла важливу роль у підписанні Чотирьохсторонньої угоди по Західному Берліні [8, с. 15].

Розвиток доктрини голлізму доцільно розділити на кілька відмінних між собою етапів:

1. Становлення (1959–1963 рр.), коли відбулося формування нової ідеології.

2. Радикалізм (1963–1971 рр.), який позначився змінами в політичному житті Європи внаслідок практичного застосування ідеологічних принципів голлізму.

3. Спадкоємність (з 1971 р.), даний період отримав назву «неоголізм», який відрізняється більш поміркованими поглядами. В цей період голлізм перетворився з владної політичної ідеології на широкий народний рух.

Четверта республіка з її слабкими коаліційними урядами зовсім не підходила для здійснення тієї великої ролі Франції, про яку говорив генерал де Голль. Саме тому, тільки-но прийшовши до влади в 1958 році, була прийнята нова конституція, яка скасувала парламентську систему урядування, що проіснувала у Франції з 1876 р.

Шарль де Голль вважав, що виконавча влада не повинна залежати від парламенту, що єдність, згуртованість і внутрішня дисципліна уряду мають бути непорушними, в іншому випадку керівництво держави стане неспроможним і не чинним. Саме тому втіленням виконавчої влади став глава держави, який знаходився поза партіями і обирався парламентом. Генерал наголошував, що саме глава держави повинен призначати міністрів, які спрямовують та регулюють діяльність уряду. Форма правління, яка поєднує в собі елементи парламентської та президентської систем діє у Франції і на сьогодні.

Згідно уявленням де Голля новими важелями влади повинні бути: незалежна національна індустріальна політика, незалежна зовнішня політика, національна ядерна зброя і єдина Європа [10, с. 33].

У своїй зовнішньополітичній діяльності генерал виходив з переконань, що на міжнародній арені ключову панівну роль відіграє п'ять держав, які ототожнюються з країнами, що мають ядерну зброю. Відповідно до концепції «світової величі» Франція лише у тому разі є Францією, якщо знаходиться у перших рядах, саме тому вона має знайти своє місце серед найсильніших держав.

Відповідно до таких принципів та переконань формувалася зовнішньополітична стратегія, курс та засоби для їх реалізації. Сам Шарль де Голль був прихильником «доктрини обставин», що передбачала швидке реагування та пристосування до політичних обставин. Успішний розвиток Франції генерал вбачав лише за умови мирного співіснування в світі, відповідно зовнішньополітична діяльність була спрямована на забезпечення миру для французького народу, особливо актуальним це було за гонки озброєнь та нарощення ядерного потенціалу під час «холодної війни». На думку де Голля досягнення цієї мети базувалося на:

- традиційній силовій могутності. Йшлося про створення власної ядерної зброї та реалізації стратегії «стримування», щоб перешкодити можливості агресії будь-якої держави проти Франції. Головна мета цієї концепції вбачалася у тому, що жодна держава світу не може завдати Франції смертельного удару, не отримавши такого самого удару у відповідь. Рішення про створення власного ядерного потенціалу було прийнято ще попередниками генерала в 1956 році, але саме де Голль надав цій ідеї новий імпульс, заявивши про побудову так званих

ударних сил, заснованих на ядерній зброї. На відміну від Великобританії, що мала пряму підтримку від своїх атлантичних партнерів, Франція самостійно реалізовувала свою ядерну програму. Дане рішення мало два наслідки: винахід ядерної зброї обійшовся Франції дорожче, ніж Сполученому королівству, що одержало розробки прямо з США, проте Франція стала повністю незалежною в прийнятті рішень щодо використання цих засобів стримування. Останній пункт дуже важливий для голлістів, які розглядали ядерні сили як засіб для виживання нації в умовах холодної війни.

- незалучення Франції до конфліктів, які не торкаються її національних інтересів. Ця теза знайшла втілення у відомому вислові де Голля: «якщо Франції доведеться брати участь у війні, то це повинна бути її війна».

- створення такого міжнародного клімату, який би усунув або максимально мінімізував можливість війни, особливо на території Європи. Через це де Голль важливу роль відводив необхідності зменшення військово-політичного напруження між двома світовими центрами – США та СРСР [4, с. 108]. Важливе місце у французькій політиці рівноваги належало плану створення у Західній Європі «третьої світової сили» як своєї протизваги «наддержав», що створювало б сприятливі умови для ствердження Францією своєї величі в Європі.

Досить цікавою була позиція де Голля щодо європейського будівництва. Європейський напрямок був одним із стовпів зовнішньої політики де Голля. Європа була необхідна генералу для втілення в життя ідеї про велич Франції та посилення ролі країни на міжнародній арені, але відношення до європейського будівництва у де Голля було двояким.

Засновник П'ятої республіки загалом був проти створення наднаціональних інститутів, які б примушували держави до тієї або іншої взаємодії. Відразу було зрозуміло, що в наднаціональній Європі Франція займе місце однієї з кількох «провінцій» або частин федерації, але ніяк не лідера Європи. Саме тому, політика де Голля по відношенню до Європи базувалася на наступному: Європа – це спосіб Франції стати однією з провідних держав світу; для здійснення даної мети Парижу необхідно вибудувати партнерство з Бонном (столиця ФРН до об'єднання двох частин Німеччини: ФРН і НДР); Великобританія не повинна брати участь в будівництві об'єднаної Європи; а процес цього будівництва не може бути заснований на принципі наднаціональності; загальна європейська політика оборони і спільна зовнішня політика повинні будуватися на принципі міжурядового управління [1, с. 56].

Для голлістів головною ознакою сильної та впливової Франції була активна та зважена зовнішня політика, яка робила б країну одним із світових лідерів. Саме шляхом маневрування на міжнародній арені, підсиленням військового потенціалу і максимального використання політичних, моральних та інших резервів, Франція намагалася компенсувати свою фінансово-економічну слабкість. Як відзначають дослідники, «політика величі вимагала від Франції бути спроможною мати вплив, не відповідний її матеріальним ресурсам» [3, с. 27].

Ключові ідеї голлізму не втратили свого значення і після відходу Шарля де Голля від політичних справ в країні. Його послідовники неодноразово поверталися до стратегії зовнішньої політики, яка базувалася на величі Франції як однієї з впливових світових держав, а ідея національної незалежності глибоко вкорінилася у свідомості французького народу.

На сучасному історичному етапі ведення зовнішньої політики Франція підпорядковується принципу прийняття рішень, які були б незалежні від стратегії та впливу союзників чи військових блоків, зокрема НАТО. Французькі політики стали прихильниками ідеї, яка не визнає перспектив мирного розвитку без'ядерної Європи і виступають за нарощення ядерного потенціалу для посилення захисту від можливого військового втручання. Такий підхід свідчить про поєднання політики сили та новаторських ідей послідовників Шарля де Голля, які знайшли втілення в політиці міжнародної розрядки.

Навесні 1995 року в європейській та світовій політиці сталися зміни, які було пов'язано з поверненням голлізму на рівень французької державної політики. Це сталося після перемоги на президентських виборах керівника неоголлістської партії «Об'єднання на підтримку республіки» Жака Ширака, який ще 1976 року реорганізував партію «Союз демократів за П'яту Республіку» та відновив головні постулати голлізму.

У своїй президентській програмі Жаку Шираку довелося відійти від ортодоксальних ідей голлізму і діяти згідно з логікою економічного лібералізму для ефективного управління країною. Також новий президент виступав на підтримку європейської інтеграції - Спільного ринку, тим самим підірвав деякі традиційні стовпи ідеології генерала де Голля. Однак, багато що залишилося незмінним, зокрема: позиціонування Франції як самостійної від США ядерної держави було визнано актуальним і в умовах 90-х років, коли одна з двох наддержав – СРСР – розпався [1, с. 58].

У 2007 році новим президентом Франції став представник правих політичних сил, лідер неоголлістів Ніколя Саркозі, який проголосив, що буде президентом усіх французів. Його звинувачували у надмірному «націоналізмі», бо вирішення проблем щоденної безпеки, безробіття, міського господарства він пов'язував з питаннями «французької ідентичності».

Н. Саркозі реформував багато пунктів програми де Голля, повернувшись до військових структур НАТО і тим самим зблизившись з США. Однак, незважаючи на, євроатлантичний вектор, президент не забував про традиційні відносини з Росією, хоча між ними були розбіжності з приводу окремих питань. Він активно розвивав ідею європейської інтеграції, сприяючи тому, щоб європейське будівництво вийшло на новий рівень після прийняття Лісабонського договору, який було ратифіковано за його президенства, що принесло Н. Саркозі повагу серед партнерів по Євросоюзу.

Таким чином, голлізм після де Голля ніколи не зникав із політичної ідеології Франції, а поступово, з роками ставав більш поміркованим – уже не йшов на відкритий розрив зі своїми

стратегічними союзниками, а цілеспрямовано реалізовував власні прагнення іншими засобами. Голлізм допоміг Франції подолати період стагнації та післявоєнної відбудови, спрямувати сили населення на економічний розвиток. Він є невід'ємною складовою сучасних політичних процесів, але вже не асоціюється виключно з національно-визвольними рухами, а розглядає їх лише в контексті зміцнення регіональної та світової політичної стабільності.

Для країн, що розбудовують власну державність і суверенітет, голлізм є взірцем концепції, яка може бути застосована у період переходу від незалежного стану до національного піднесення – зрозуміло, з урахуванням специфічних національних, об'єктивних та суб'єктивних факторів, і насамперед менталітету.

Джерела та література

1. Афоньшина А. И. Ключевые положения голлизма и неоголллизма // Современные научные исследования: вопросы актуализации теорий и научно-практические разработки. – Нижний Новгород, 2018. – С. 54–59.
2. Болгова О. В. Голлисты и проблема восстановления французской экономики / автореф. дис. канд. истор. наук. – Москва, 2010. – 29 с.
3. Болгова О. В. Де Голль и проблема экономического возрождения Франции. 1944–1946 годы // Новая и новейшая история. – 2008. – № 6. – С. 76–93.
4. Голль Ш. де. Военные мемуары: Единство 1942–1944. – М.: АСТ, Астрель, 2003. – 814 с.
5. Лозовицький О. Голлізм як взірець концепції переходу від незалежного стану до національного піднесення // Економічний часопис – ХХІ. – Київ, 2009. – С. 20–27.
6. Лозовицький О. Еволюція ядерної політики і стратегії Франції // Людина і політика. – 1999. – № 2. – С. 26–33.
7. Лозовицький О. Фактор «голлізму» як чинник національного та зовнішньополітичного піднесення Франції 60-х рр. ХХ ст. // Людина і політика. – 2001. – № 3. – С. 42–57.
8. Обичкина Е. О. Внешняя политика Франции от де Голля до Саркози (1940–2012). – М. : Аспект Пресс, 2012. – 381 с.
9. Осипов Е. Все дальше от голлизма: внешняя политика современной Франции // Международная жизнь. – Москва, 2016. – С.11–18.
10. Пупыкин Н. И. От голлизма к неоголллизму: эволюция идеологии и политики // Сборник статей к 95-летию М. А. Барга. – С. 331–342 // Электронный ресурс. Режим доступа: <http://roii.ru/dialogue/roii-dialogue-33.pdf> (дата звернення 03.11.2020 р.)
11. Сипко Б. Великие личности в истории. Де Голль. – Харьков: Книжковий клуб «Клуб сімейного дозвілля», 2020. – 384 с.

12. Трубайчук А., Шевченко В. Де Голль. – Київ: Істина, 1997. – 104 с.

References

1. Afonshina A. I. Kljuchevyje polozhenia gollizmaineigollizma // Sovremennyj enauchnyjeissledovanija: voprosy aktualizacii teoriji nauchno-praktycheskije razrabotki. – Nizhnij Novgorod, 2018. – S. 54–59.
2. Bolgova O. V. Gollisty i problema vostanovlenia francuzskoj ekonomiki / aftoref. dis. kand. istor. nauk. – Moskva, 2010. – 29 s.
3. Bolgova O. V. De Golli problema ekonomicheskogo vozrozhdenia Francii. 1944–1946 gody// Novaja i novejsaja istorija. – 2008. – № 6. – С. 76–93.
4. Goll Sh. de. Vojennyje memuary: Jedynstvo 1942–1944. – Moskva: АСТ, Astrel, 2003. – 814 s.
5. Lozovyckyj O. Gollizm jak vzirec koncepcii perehodu vid nezalezhnogo stanu do nacionalnogo pidnesennja // Ekonomichnyj chasopys – XXI. – Kyiv, 2009. – S. 20–27.
6. Lozovyckyj O. Evoljucijajadernoji politykyi strategii Francii // Ljudynaipolityka. – 1999. – № 2. – S. 26–33.
7. Lozovyckyj O. Faktor «gollizmu» jakchynnyk nacionalnogo ta zovnich njo politychnogo pidnesennja Francii 60-hrr. XXst. // Ljudyna I polityka. – 2001. – № 3. – S. 42–57.
8. Obychkina J. O. Vneshnjaja politika Franciiotde Golljado Sarkozi (1940–2012). – M. : Aspekt Press, 2012. – 381 s.
9. Osipov J. Vsedalshe otgollizma: vneshnjaja politika sovremennoj Francii // Mezhdunarodna jazhyzn. – Moskva, 2016. – S. 11–18.
10. Pupykin N. I. Otgollizma kneoggolizmu: evoljuciaideologiiipolitiki // Sbornikstattejk 95-letiju M. A. Barga. – S. 331–342 // Electronnyj resurs. Rezhym dostupu: <http://roii.ru/dialogue/roii-dialogue-33.pdf> (data zvernennja 03.11.2020 r.)
11. Sypko B. Velikije lichnosti v istorii. De Goll. – Harkov: Knyzhkovyj klub «Klub simejnogo dozvillja», 2020. – 384 s.
12. Trubajchuk A., Shevchenko V. DeGoll. – Kyiv: Istyna, 1997. – 104 s.

ЗМІСТ

РОЗДІЛ 1. ІСТОРІЯ УКРАЇНИ

Олеся Онищук

МІЖКОНФЕСІЙНИЙ ДІАЛОГ МІЖ ПРАВОСЛАВНОЮ ЦЕРКВОЮ
ТА ПРОТЕСТАНТСЬКИМИ РЕЛІГІЙНИМИ ТЕЧІЯМ В УКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЛЯХ
(КІНЦЯ XVI – ПЕРШОЇ ПОЛОВИНИ XVII СТ.) 3

Артем Харченко

КОЛЕКТИВНИЙ ПОРТРЕТ СТУДЕНТСТВА ХАРКІВСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ В
ПЕРШІЙ ПОЛОВИНИ XIX СТ. 9

Ольга Колесник, Руслан Пальчевський

ІДЕОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ УКРАЇНСЬКОГО МОЛОДІЖНОГО ТОВАРИСТВА «СОКІЛ» 15

Вікторія Зиль

МЕЦЕНАТСТВО В КИСВІ НА РУБЕЖІ XIX – ПОЧАТКУ XX СТ. 25

Василь Рожко

УКРАЇНСЬКІ ВОЯКИ ЕМІГРАНТИ В СКЛАДІ АНЗАК В РОКИ ПЕРШОЇ
СВІТОВОЇ ВІЙНИ 30

Ольга Токар

КАРПАТСЬКА УКРАЇНА – СИМВОЛ ГЕРОЇЗМУ УКРАЇНЦІВ У БОРОТЬБИ
ЗА ВЛАСНУ ДЕРЖАВНІСТЬ 35

Олександр Рибачук, Тетяна Карпукіна

ФОРМУВАННЯ РЕПРЕСИВНО КАРАЛЬНОЇ СИСТЕМИ В КОНТЕКСТІ
ВСТАНОВЛЕННЯ ТОТАЛІТАРНОГО РАДЯНСЬКОГО РЕЖИМУ 42

Володимир Сова

УКРАЇНА В ГЕОПОЛІТИЧНИХ ПЛАНАХ ТРЕТЬОГО РЕЙХУ НАПЕРЕДОДНІ
ДРУГОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ 51

Юлія Горбова

НАЦІОНАЛЬНІ МЕНШИНИ КРИМУ: ПЕРЕСЕЛЕНСЬКІ АКЦІЇ ТА ЇХ НАСЛІДКИ
(1944–2019 РР.) 61

Тарас Надашкевич, Тетяна Карпукіна

КУЛЬТУРНО-ОСВІТНЯ ПОЛІТИКА НІМЕЦЬКОЇ ВЛАДИ В
РЕЙХСКОМІСАРИАТІ «УКРАЇНА» 68

Влад Твердинюк

РОЗСЕЛЕННЯ УКРАЇНЦІВ ПОЛЬЩІ В УРСР, ЯК ПЕРЕДДЕНЬ ОПЕРАЦІЇ «ВІСЛА» 77

Оксана Кундеус

ГІБРИДНА ВІЙНА РФ ПРОТИ УКРАЇНИ: ОСОБЛИВОСТІ ТА ІНСТРУМЕНТИ 88

Інна Вівчар

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК УКРАЇНИ: СУЧАСНІ РЕАЛІЇ ТА
ПЕРСПЕКТИВИ 99

Олег Санжаревський, Тарас Жовтенко

ВІЙСЬКОВЕ ПАРТНЕРСТВО УКРАЇНИ ТА ПОЛЬЩІ І РЕГІОНАЛЬНА БЕЗПЕКА
У ЦЕНТРАЛЬНО-СХІДНІЙ ЄВРОПІ: ВІД МИРОТВОРЧОГО БАТАЛЬЙОНУ
ДО УКРАЇНСЬКО-ПОЛЬСЬКО-ЛИТОВСЬКОЇ БРИГАДИ 108

<i>Юрій Ліннік</i> У ПОШУКАХ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕЇ	117
---	-----

РОЗДІЛ 2. ВСЕСВІТНЯ ІСТОРІЯ І МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ

<i>Андрій Богданович</i> СПРОБА ПОБУДУВАТИ «МІСТО СОНЦЯ» В ПАРАГВАЇ	124
--	-----

<i>Інна Вівчар</i> ПОЛІТИЧНІ ТА ПРАВОВІ ПОГЛЯДИ НІККОЛО МАКІАВЕЛЛІ: ІСТОРИЧНА РЕТРОСПЕКТИВА ТА СУЧАСНІСТЬ	130
---	-----

<i>Валентин Константинов</i> ЦЕЦОРСКАЯ БИТВА 1620 ГОДА И ЕЕ ВЛИЯНИЕ НА ПОЛЬСКО-ТУРЕЦКИЕ ОТНОШЕНИЯ	134
---	-----

<i>Ольга Сєєрова, Олена Золотун</i> ОСОБЛИВОСТІ БОРОТЬБИ ІЗ КОРУПЦІЄЮ В РОСІЇ В ДРУГІЙ ЧВЕРТІ ХІХ СТОЛІТТЯ	146
---	-----

<i>Николай Щавлинский</i> ИЗ ИСТОРИИ ВЗАИМООТНОШЕНИЙ БЕЛОРУССКОЙ НАРОДНОЙ РЕСПУБЛИКИ И УКРАИНСКОЙ НАРОДНОЙ РЕСПУБЛИКИ (1918 Г.).	159
--	-----

<i>Оксана Лепеш</i> КОНТРАБАНДА КАК ВИД СОЦИАЛЬНО-ЭКОНОМИЧЕСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ СОВЕТСКО-ПОЛЬСКОГО ПРИГРАНИЧНОГО НАСЕЛЕНИЯ В 1920-Х ГГ.	165
---	-----

<i>Ліна Харипончук, Роман Михальчук</i> КОНЦЕНТРАЦІЙНІ ТАБОРИ ЯК ВАЖЛИВА СКЛАДОВА РЕПРЕСИВНОЇ ПОЛІТИКИ ТРЕТЬОГО РЕЙХУ	173
---	-----

<i>Руслан Постоловський</i> ГЕНЕЗА Й ЕВОЛЮЦІЯ ЧЕСЬКИХ НАЦІОНАЛЬНО-ДЕМОКРАТИЧНИХ ІДЕЙ: ІСТОРИЧНИЙ ДИСКУРС	186
--	-----

<i>Аліна Таргонська, Інна Мартинчук</i> ІДЕОЛОГІЯ ТА ПРАКТИКА ГОЛЛІЗМУ В ЗОВНІШНІЙ ПОЛІТИЦІ ФРАНЦІЇ	195
--	-----

<i>Інна Вівчар</i> РОЛЬ ДИПЛОМАТИЧНОГО ПРОТОКОЛУ В ІСТОРІЇ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН	204
---	-----

<i>Оксана Кундеус, Алла Іванюк</i> ЄВРОПЕЙСЬКА ІНТЕГРАЦІЯ: ОСНОВНІ ТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ	207
--	-----

<i>Ірина Андрощук</i> СОЦІАЛЬНІ МЕРЕЖІ ЯК СИСТЕМА МЕДІА-ІНСТРУМЕНТАРІЮ ДЛЯ РОБОТИ УКРАЇНСЬКИХ ЗМІ	211
---	-----

<i>Інна Вівчар</i> АНАЛІЗ КЛЮЧОВИХ МЕТОДІВ СТИСНЕННЯ ІНФОРМАЦІЇ	222
--	-----

РОЗДІЛ 3. ІСТОРИКО-КРАЄЗНАВЧИЙ НАУКОВИЙ ДИСКУРС

Микола Переходько

ЗАРОДЖЕННЯ ТА РОЗВИТОК СІЧОВОГО РУХУ НА ТЕРИТОРІЇ ГАЛИЧИНИ Й
БУКОВИНИ НА ПОЧАТКУ ХХ СТОЛІТТЯ 226

РОЗДІЛ 4. ПРОБЛЕМИ ДЖЕРЕЛОЗНАВСТВА ТА ІСТОРИОГРАФІЇ

Тарас Пасічник

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ТА СУТНІСТЬ ЯВИЩА ГЕНОЦИДУ 233

Анатолій Лясковець

ДОСЛІДЖЕННЯ СТАНОВИЩА НАСЕЛЕННЯ НА ВОЛИНІ В ПЕРІОД
НІМЕЦЬКОЇ ОКУПАЦІЇ У ВІТЧИЗНЯНІЙ ТА ЗАРУБІЖНІЙ ІСТОРИОГРАФІЇ 242

РОЗДІЛ 5. РЕЦЕНЗІЇ, АНОТАЦІЇ, ОГЛЯДИ

Руслана Давидюк

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНА МОДЕЛЬ УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА
МІЖВОЄННОЇ ГАЛИЧИНИ 254

ISSN 2519-1942

НАУКОВЕ ВИДАННЯ

Актуальні проблеми вітчизняної та всесвітньої історії

ВИПУСК 32

Відповідальність за достовірність і точність наведених фактів, цитат, статистичних даних, власних імен та інших відомостей несуть автори опублікованих матеріалів та їх наукові керівники. Думки авторів статей з позицією редколегії можуть не співпадати.

Відповідальний за підготовку збірника до видання – **Валерій Шеретюк**

Комп'ютерна верстка – **Лариса Федорук**

Обкладинка – **Григорій Волохов**

Підписано до друку 26.11.2020 р. Папір офсетний.

Гарнітура «Times New Roman».

Наклад 300. Ум. друк. арк. 17,17.

Віддруковано засобами різнографічного друку

ПП Самборський І.О.

вул. Княгині Ольги, 8, м. Рівне, 33028

ISSN 2519-1942

Актуальні проблеми вітчизняної та всесвітньої історії: Рівненський державний гуманітарний університет. Збірник наукових праць. Випуск 32. – Рівне, 2020. – 266 с.

УДК 94(477) + 94 (100)

A 43

ББК 63.3 (4Укр)

© Рівненський державний гуманітарний університет, 2020